

2. Коршунова Н. В. Конституційно-правові засади державної політики України. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2017. № 3. С. 144–154.

3. Про Національну поліцію: Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-526-6-96>

**TERMS IN AN ADMINISTRATIVE PROCEDURE:
LEGAL NATURE, "REASONABLE TIME"
AND CONSEQUENCES OF A VIOLATION**

**СТРОКИ В АДМІНІСТРАТИВНІЙ ПРОЦЕДУРІ:
ПРАВОВА ПРИРОДА, «РОЗУМНИЙ СТРОК»
І НАСЛІДКИ ПОРУШЕННЯ**

Golovko K. M.

*Post-graduate student of the
Department of criminal, administrative
law and procedure
International University
of business and law,
Kherson, Ukraine*

Головко К. М.

*аспірант кафедри кримінального,
адміністративного права і процесу
ЗВО «Міжнародний університет
бізнесу і права»,
м. Херсон, Україна*

Строк у адміністративній процедурі є елементом процесуальної форми, який забезпечує передбачуваність діяльності публічної адміністрації та мінімізує ризики фактичного позбавлення особи права через зволікання. Часовий вимір у цьому контексті пов'язаний із конституційною вимогою діяти на підставі закону, у межах повноважень і у спосіб, визначений законом, а також із гарантіями доступності правового захисту [1]. У процедурному сенсі строк не зводиться до календарної позначки; він виконує функцію юридичного критерію належності розгляду справи, оскільки визначає допустимий темп збирання матеріалів, прийняття проміжних процедурних рішень і ухвалення кінцевого адміністративного акта.

Правова природа строків у адміністративній процедурі розкривається через їх нормативну зумовленість і регулятивну роль. Закон України про адміністративну процедуру закріплює своєчасність і

розумний строк як принцип адміністративної процедури та водночас формує нормативну рамку обчислення і дії строків у провадженні [2]. Звідси випливає, що строки функціонують на двох рівнях. Перший рівень становлять строкові приписи як загальні вимоги належної адміністрації, коли своєчасність розгляду оцінюється як стандарт юридичної якості провадження. Другий рівень утворюють конкретні процесуальні строки як правила поведінки, що підлягають застосуванню та перевірці у межах конкретної справи. Поєднання принципу і правила дозволяє уникнути ситуації, коли адміністративний орган формально виконує часовий мінімум, але фактично затягує провадження через фрагментацію процедурних дій.

Класифікаційно строки в адміністративній процедурі доцільно розрізняти за джерелом встановлення, адресатом і функцією. За джерелом встановлення вони бувають законними та визначеними адміністративним органом у межах його компетенції. Законні строки формують обов'язковий стандарт однакового застосування для відповідних категорій справ, тоді як строки, визначені адміністративним органом, покликані заповнювати прогалини там, де закон не деталізує тривалість процедурної дії, але й у такому разі орган не набуває необмеженої свободи, оскільки діє під контролем принципів процедури. За адресатом строки охоплюють часові межі для дій адміністративного органу, для реалізації процесуальних прав учасниками провадження, а також для виконання процедурних обов'язків осіб, які сприяють розгляду справи. За функцією виокремлюються строки ініціювання, строки вчинення процедурних дій, строки вирішення справи по суті, строки перегляду та строки виконання адміністративного акта. Кожен з цих блоків впливає на баланс між ефективністю адміністративного управління і гарантіями участі особи.

Закон встановлює загальні правила обчислення строків у провадженні, що має значення для уніфікації практики та зниження спорів щодо моменту початку і закінчення строку. Зокрема, визначено, що строки можуть обчислюватися годинами, днями, місяцями або визначатися подією, яка неминуче настане; короткі строки до десяти днів обчислюються робочими днями, довші – календарними, якщо інше не передбачено законом; перебіг строку стартує з наступного дня після настання події, а якщо останній день припадає на неробочий день, закінчення переноситься на перший робочий день [2]. Особливої уваги заслуговує регулювання наслідків зупинення провадження, яке зупиняє перебіг усіх строків у справі, а також можливості поновлення

пропущеного з поважних причин строку, встановленого законом, і продовження строку, встановленого адміністративним органом [2]. Такі конструкції демонструють, що строк не є самоціллю, а підпорядкований забезпеченню справедливого провадження: формальна жорсткість компенсується процедурними механізмами відновлення, але тільки за умови обґрунтування.

Ключовим для практики є строк вирішення справи як фінальна часово-юридична межа, у якій адміністративний орган має прийняти рішення по суті. Закон вводить модель граничних строків: для окремих категорій справ граничний строк визначається спеціальним законом, а коли спеціального граничного строку немає, справа за заявою особи вирішується протягом розумного строку, але не більше тридцяти календарних днів після надходження заяви; якщо проводиться слухання у справі, максимальний строк становить сорок п'ять календарних днів з дня реєстрації заяви [2]. Строк перегляду справи за скаргою обмежено тридцятьма календарними днями, а продовження строку вирішення допускається одноразово і не більше ніж на п'ятнадцять календарних днів із обов'язком письмового повідомлення та обґрунтуванням [2]. Така конструкція є компромісом між потребою гнучкості і вимогою визначеності: розумний строк дозволяє врахувати складність справи, але граничні межі не дають перетворити гнучкість на інструмент затягування.

Поняття розумного строку в адміністративній процедурі доцільно розкривати як критерій належного темпу провадження, достатнього для повного встановлення обставин і реалізації процесуальних прав учасників без невинуватених зволікань. У цьому сенсі українське законодавство формує зближення стандартів адміністративної процедури і судового контролю, оскільки адміністративне судочинство прямо включає своєчасність як тест правомірності рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень, визначаючи своєчасність як дію протягом розумного строку [3]. Додатково Кодекс адміністративного судочинства на рівні дефініцій тлумачить розумний строк як найкоротший строк розгляду і вирішення адміністративної справи, достатній для надання своєчасного судового захисту без невинуватених зволікань [3]. Хоча це визначення адресоване судовому провадженню, воно створює методологічну опору для оцінювання затримок і на адміністративній стадії, бо суд перевіряє адміністративну діяльність через критерій, що включають своєчасність.

Європейські стандарти належного адміністрування послідовно включають часовий компонент як частину прав людини у відносинах з

адміністрацією. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи щодо належного адміністрування закріплює вимогу розгляду справ без затримок і в розумні строки як елемент доброго адміністрування та процедурної справедливості [4]. Право Європейського Союзу підсилює цей підхід: Хартія основоположних прав ЄС у межах права на належне адміністрування включає право кожного на розгляд його справи інституціями упродовж розумного строку [5]. Для українського контексту ці стандарти важливі як орієнтир інтерпретації принципів адміністративної процедури та як аргумент для підвищення вимог до управлінської дисципліни часу, з урахуванням євроінтеграційної спрямованості правової системи.

Розумний строк не означає мінімальний строк за будь-яку ціну. Його зміст залежить від складності справи, обсягу необхідних доказових матеріалів, потреби у слуханні, кількості учасників і характеру втручання у права та інтереси особи. Однак навіть за високої складності провадження адміністративний орган зобов'язаний організувати процес так, щоб затримка була об'єктивно виправданою, належно комунікованою учасникам і процедурно керованою. Інакше відбувається зміщення балансу: держава фактично переносить на особу витрати власної організаційної неефективності. У вимірі верховенства права часові межі пов'язані з вимогами правової визначеності та ефективності, які в європейських підходах розглядаються як складові якості правопорядку; у документах Венеційської комісії питання ефективного функціонування публічної влади та реальності механізмів захисту розглядаються як суттєві для практичного забезпечення верховенства права [6]. Оновлена редакція контрольного списку додатково акцентує значення інституційних гарантій, що запобігають деградації процедурних стандартів, зокрема через слабкість механізмів стримувань і противаг та контрольних інструментів [7]. З огляду на це строк в адміністративній процедурі слід трактувати як юридичну межу управлінської інерції: він дисциплінує адміністрацію та робить контроль не формальним, а вимірюваним.

Наслідки порушення строків в адміністративній процедурі мають комплексний характер і не зводяться до однієї універсальної санкції. На нормативному рівні Закон встановлює механізм продовження строку вирішення справи лише одноразово і лише в межах визначених рамок, вимагаючи повідомлення і обґрунтування [2]. Це означає, що поза межами таких умов затримка переходить у площину неправомірної бездіяльності або процесуального порушення, яке може впливати на законність результату. У судовому вимірі затримка має значення як

порушення критерію своєчасності, що прямо включений у тест судової перевірки рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень [3]. Відповідно, особа може вимагати визнання бездіяльності протиправною та зобов'язання адміністративного органу вирішити питання по суті або вчинити необхідні дії у визначений судом строк, а за наявності всіх умов і відсутності дискреції – зобов'язання прийняти рішення на користь позивача [3]. Процесуальна перспектива тут принципова: порушення строку є не лише управлінською вадою, а юридично релевантним дефектом, що відкриває доступ до засобів захисту.

На адміністративній стадії порушення строків впливає також на доказову і мотиваційну якість майбутнього адміністративного акта. Затягування провадження збільшує ризик втрати доказів, появи неактуальних даних, зміни фактичних обставин і, як наслідок, прийняття рішення на неповній або застарілій фактичній основі. Це створює додаткові підстави для оскарження рішення як необґрунтованого або такого, що прийняте без належного з'ясування обставин, і стимулює судовий контроль за дискрецією. У науковій літературі строки розглядаються як темпоральні гарантії реалізації прав та як інструмент організації адміністративного процесу, який має самостійне значення для ефективності і справедливості процедури; акцент робиться на необхідності розмежування видів строків і на практичних наслідках їх дотримання або пропуску [8]. Звідси випливає, що строкова дисципліна є складовою належного доказування та належного мотивування, оскільки ці елементи потребують процесуального часу, але не терплять невинуватої затримки.

Окремий блок становлять наслідки порушення строків для адміністративного оскарження. Закон встановлює граничний строк розгляду скарги і тим самим задає стандарт швидкості відновлення прав без звернення до суду [2]. Ефективність адміністративного оскарження як альтернативи судовому захисту залежить від того, чи є ця процедура швидшою та чи здатна реально виправляти помилки. Якщо орган апеляційної адміністративної інстанції виходить за граничні межі без належного обґрунтування, особа отримує підстави обирати судовий канал захисту як більш дієвий. У європейських принципах адміністративної процедури часові межі розгляду справ пов'язуються з якістю доброго адміністрування та орієнтують адміністрацію на недопущення ситуацій, коли право на участь у процедурі і право на ефективний засіб захисту стають формальними через затримки [9].

Таким чином, строки в адміністративній процедурі в Україні мають змішану правову природу: вони виступають одночасно принципом належного темпу провадження і набором юридично визначених правил, що формують граничні межі управлінської дії. Розумний строк є критерієм належності процедури, який конкретизується через максимальні тридцяти- і сорокап'ятиденні рамки для вирішення справ за заявою та через механізм одноразового продовження з обґрунтуванням. Порушення строків створює юридично значущі наслідки у вигляді можливості кваліфікації дій як бездіяльності, активує адміністративні й судові засоби захисту та впливає на оцінку законності кінцевого адміністративного акта через критерій своєчасності. У прикладному вимірі строкова дисципліна є тестом спроможності публічної адміністрації діяти ефективно та передбачувано, а також інструментом, який робить верховенство права вимірюваним у щоденній адміністративній практиці.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-ІХ. Відомості Верховної Ради України. 2023. № 15. Ст. 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20/print>
3. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-ІV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35–36, № 37. Ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/print>
4. Recommendation CM/Rec(2007)7 of the Committee of Ministers to member states on good administration (adopted 20 June 2007). Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/cmrec-2007-7-of-the-cm-to-ms-on-good-administration/16809f007c>
5. Charter of Fundamental Rights of the European Union. OJ C 326, 26.10.2012, pp. 391–407. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX%3AC2012%2F326%2F02>
6. European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission). Rule of Law Checklist. CDL-AD(2016)007-e (18 March 2016). URL: <https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD%282016%29007-e>
7. European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission). The Updated Rule of Law Checklist. CDL-AD(2025)002-e

(19 December 2025). URL: <https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD%282025%29002-e>

8. Бойко І. Строки в адміністративній процедурі. Право України. 2024. № 11. С. 42–. DOI: 10.33498/louu-2024-11-042. URL: https://adminprocedure.org.ua/assets/docs/Boiko_Stroky%20v%20admin%20protseduri.pdf

9. ReNEUAL. The Pan-European General Principles on Administrative Procedure (ReNEUAL Model Rules). URL: <https://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?catid=2&id=24&view=article>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-526-6-97>

ADMINISTRATIVE SERVICE CENTERS AS AN INSTITUTIONAL BASIS FOR A SERVICE STATE

ЦЕНТРИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ЯК ІНСТИТУЦІЙНА ОСНОВА СЕРВІСНОЇ ДЕРЖАВИ

Yurchenko T. P.

*Post-graduate student of the
Department of criminal, administrative
law and procedure
International University
of business and law,
Kherson, Ukraine*

Юрченко Т. П.

*Аспірант кафедри кримінального,
адміністративного права і процесу
ЗВО «Міжнародний університет
бізнесу і права»,
м. Херсон, Україна*

Центри надання адміністративних послуг (ЦНАП) посіли окреме місце в архітектурі публічного адміністрування України як організаційна форма, що концентрує взаємодію держави з приватною особою у стандартизованому форматі. Вони стали практичним механізмом, через який адміністративна послуга перестала бути сукупністю розрізнених відомчих дій і набула ознак керованого сервісного процесу з визначеними правилами прийому звернення, супроводу, передачі матеріалів у бек офіс і видачі результату. У цій логіці ЦНАП функціонують як публічний інтерфейс адміністрації, де якість держави вимірюється зрозумілістю процедури, доступністю каналів звернення, дотриманням строків та передбачуваністю результату для заявника [1; 7; 8].